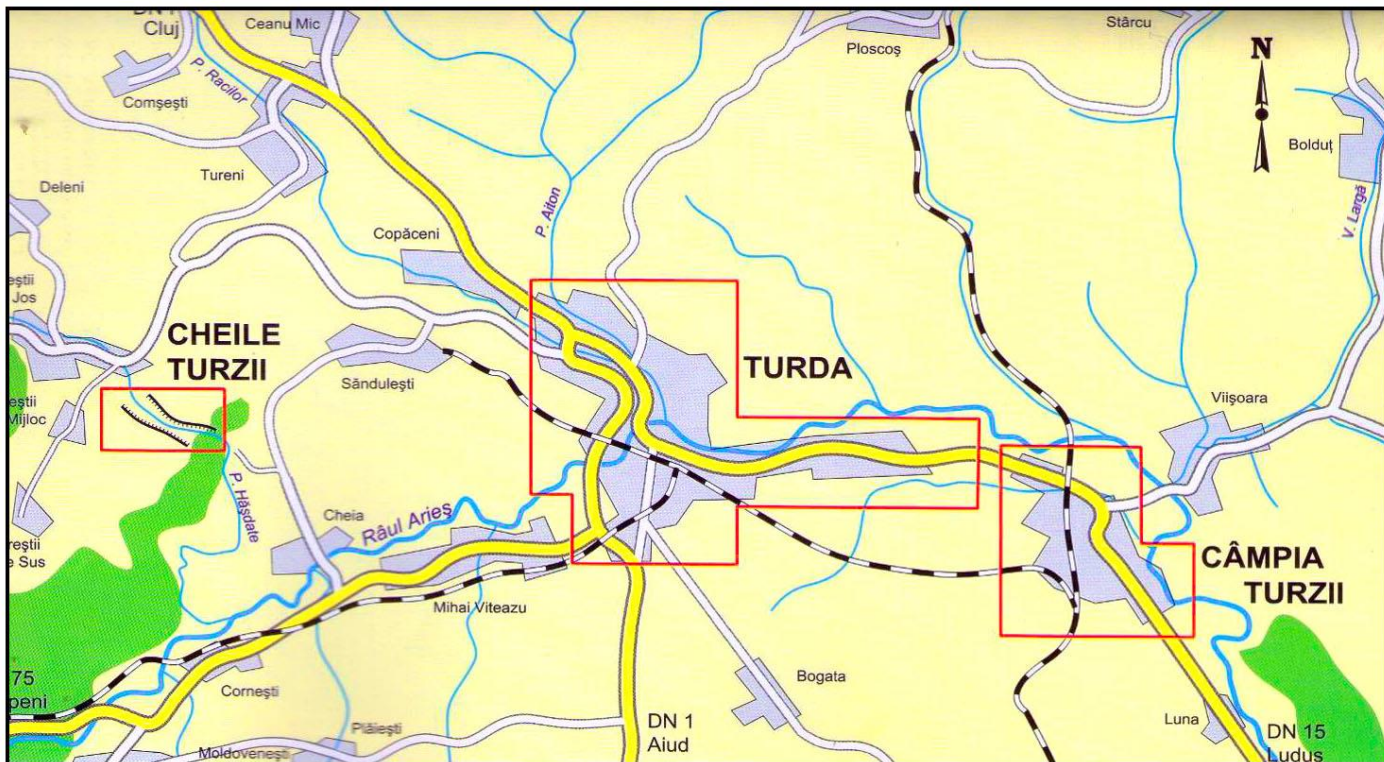

REȚEAUA HIDROLOGICĂ A ORAȘELOR TURDA CÂMPIA TURZII ȘI A COMUNELOR ARONDATE LA COMPANIA DE APĂ "ARIEȘ"

Rețeaua hidrografică este tributară râului Arieș, care a contribuit mult la așezarea și înflorirea orașului. Cea mai veche denumire latină a râului este Crisola (denumirea derivată din greacă). Mai târziu a fost numit Auratus, după aurul mult ce exista în munții pe care îi străbate. Traversază localitatea din direcția vest spre est și prezintă o luncă bine dezvoltată cu lățimea de 3,6 km, cu numeroase meandre și zone inundabile. Este caracteristică asimetria, afluenții având o deosebită dezvoltare pe stânga. Astfel, afluenții din stânga Arieșului sunt reprezentați de pârâul Racilor, Sandului și Pordei, la care se adaugă și o serie de alte pâraie în zona băilor (Pârâul Sărat Mare, Pârâul Sărat Mic).

O sursă de apă de suprafață valorificată de curând este pârâul Hășdate, care tot pe stânga se află, după cascada Ciucaș se varsă în apa Arieșului, în dreptul localității Cornești.

Arieșul are caracter de râu de munte, cu o pronunțată tendință de eroziune în malul stâng. În bazinul inferior al Arieșului, temperaturile destul de ridicate determină scăderea scurgerii superficiale și a infiltrației. Are un curs cu debit mediu – mic cu mari variații în funcție de anotimp și de perioadele de seceta, respectiv de ploi abundente.

Harta hidrografică a regiunii Turda – Câmpia Turzii

La aceste surse de apă se adaugă lacurile din complexul lacustru Turda – Băi, grupate în categoriile antropice, rezultate în urma activității miniere, în mare cantonate în gropile rezultate prin evoluția unor saline abandonate și tectonice castro saline, cantonate în dolinele rezultate din carstificarea superficială a masivului de sare. După gradul de salinitate, lacurile de aici sunt cu apă dulce (Lacul

Cichi), pe cale de îndulcire (Lacul "Fără Fund") și cu apă sărată (Lacurile Roman, Privighetori, Troacelor, etc.).

Alte lacuri sunt grupate în complexul lacustru Valea Sărată, de tip antroposal, formate în gropile rezultate în urma surpării unor vechi saline, cele mai cunoscute erau Carolina și Durgău.

În ceea ce privește salinitatea lacurilor din cele două complexe lacustre, la care apa este în contact cu masivul de sare, salinitatea totală este de peste 32 g/l (saramură saturată).

Este specific și fenomenul de heliotermie, această categorie de lacuri fiind adevărate acumuloare de căldură solară.

Condițiile optime pentru acumularea căldurii sunt date de alternarea unei soluții puternic concentrate cu una diluată sau cu apă dulce, iar păstrarea îndelungată a căldurii e determinată de o stratificare a concentrației paturilor de apă care prin curenții de convenție permit migrarea și localizarea temperaturii maxime la adâncimii mai mari.

Pârâul Racilor izvorăște din Dealul Feleac, trece prin Vâlcele și apoi taie Dealul Copăcenilor prin Cheile Turului și după ce trece o parte în Valea Sărată, se varsă în râul Arieș lângă Râpa lui Fodor.

În Valea Racilor, amonte de Tureni, s-a format un lanț de lacuri piscicole care încă mai funcționează, iar pe Valea Sărată încă în secolul al XVIII și al XIX-lea exista un lanț de lacuri piscicole, existând și la Primăria Turzii, doi angajați care se ocupau de aceste zone pentru peștele care era valorificat mai ales la curțile princiare sau mănăstirile cu călugări sau călugărițe din zonă.

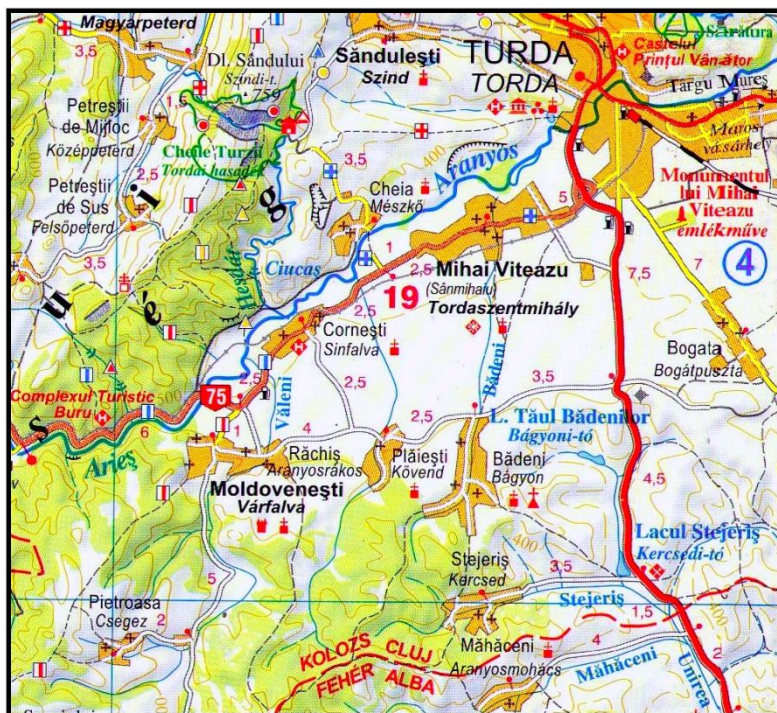
Lupta de interese a administrației piscicole, survenite și de pretențiile unor proprietari de terenuri de sub apa lacurilor, a dus la distrugerea acelor baraje din ciment.

În Valea Sărată se varsă puternicele izvoare din Dealul Aitonului și Botoromului care vin din trei lacuri mai mari în debit de apă: Țigla, Sorganul Mare și Crairât.

Din Băile Sărate mai curge o apă sărată, care primește apa din bogatele izvoare din zonă și se îndreaptă prin Pârâul Moghioroș în Arieș în dreptul localității Poiana.

Tot din seria izvoarelor naturale, găsim în cărțile de geografie ale orașului Turda, Lacul de la Sândulești care, încă din 1924, este considerat o bază de practicare a pescuitului sportiv.

La baza lacurilor artificiale provenite din Arieș, stau lacurile piscicole care au fost amenajate de curând în Vișoara, Luna și Luncani.

Unele din localitățile asociate Companiei de Apă "Arieș" au și ele izvoare naturale, cu debit mic, care nu pot asigura o aprovizionare cu apă permanentă pentru locuitorii acestei comunități. Majoritatea izvoarelor se numesc în general Buna, Șipot sau Ciurgău.

În Călărași, există izvoare care încă din anul 1940 au fost adunate într-un bazin și apoi transformat în apeduct, Prefectura acordând la acele vremuri suma de 200.000 lei pentru lucrare.

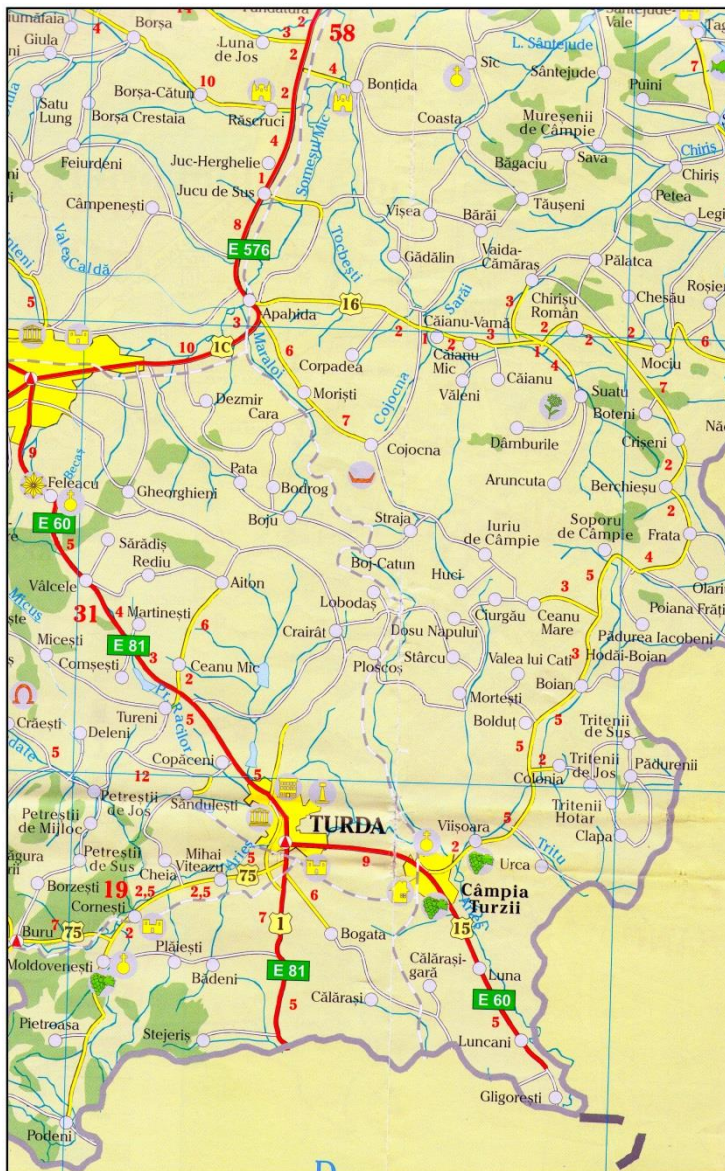
Pentru Copăceni există Izvorul Roman (Șipot) din care se alimentau apeductele pentru Castrul Roman și Potaissa, iar pentru Săndulești a existat și încă mai există trei izvoare Buna, Fântâna

Doamnei și Izvorul "La Friguri" (numit așa pentru apa bună și rece, dar care nu asigură suficientă apă întregii populații ale celor două sate).

Satul Luna și-a avut izvoarele proprii numită "Șipoti" care a fost adusă prin apeducte de lângă Gara Călărași, unde se găsesc și fronturile de puțurile Călărași din care se aprovizionează și orașul Câmpia Turzii.

Înainte de a se racorda la sistemul de aducțiune a apei aferentă Companiei de Apă "Arieș", apa din Vișoara, pe care o foloseau ca apă de băut dar și pentru legumicultură, nu avea calitățile necesare de a fi consumată și nu era verificată prin probe de laborator sistematice.

Nici satul Urca nu avea condiții suficiente pentru sursa de apă. Într-un roman al prof. dr. Ion Bozdog intitulat "Din Viața unui Profesor preot din Urca", se spune: "va purta în propria oglindă cine vorbește despre satul său natal Urca; astfel în aceste văgăuni numite: Pârâu,

Crutuca și Solonariu, se adună în butoaie o apă alburie cu gust sălcii sărat, care servește de adăpătoare în același timp turmelor, cirezilor de vite și bietului om. Apa bună se găsește numai la două izvoare îndepărtate de sate: "După Deal" și "La Tonoroc". Două bălți mai bine spus, cu izvor cristalin, dar neîngrijite, pe care le tulbură și înnămolesc oile și porcii ce se adapă din ele. N-a reușit nimeni să ridice un coș de nuiele acestor izvoare, iar dacă a încercat vreodată, au fost înlăturate ca să nu se strice izvorul cel bun". Mai sunt izvoare bune în marginea de jos a satului: "La ruși" și "Cruci"

săpate de refugiații ucraineni, cărora după revoluția din 1848 - 1849 li s-a dat un petec de pământ în afară din sat unde s-au stabilit și trăiesc urmașii lor, complet romanizați.

În contrast cu această stare de fapt asupra apei din Urca de atunci, astăzi se află aducțiunea și rețeaua de canalizare realizate de Compania de Apă "Arieș" unde se vede pe viu cum a pătruns civilizația modernă în casele urcanilor, iar străzile asfaltate schimbă fața localității prin hărnicia oamenilor.

Interesantă era și este rețeaua de surse de apă din comuna Petreștii de Jos, începând cu Fântâna lui "Macedon" legat de o legendă locală care spune că, în urmărirea dușmanilor, Alexandru Macedon, cu vestitul cal Ducipal, a trecut peste Dealul Petridului, iar după trecerea sa, s-a produs o despicătură și s-au format Cheile Turzii. Alexandru cel Mare și-a continuat drumul spre casă până la poalele munților dinspre Petrar și din lancea sa s-a format un izvor pentru adăparea calului Ducipal.

Același istoric Orban Balasz spune că, toți trecătorii, dar mai ales cei din jur, beau cu evlavie din acest izvor sfânt căruia i se atribuia și puteri de vindecare și întărire.

Și în satele Petreștii de Mijloc și Petreștii de Sus sunt izvoare cu apă bună de băut, insuficientă și necontrolată din punct de vedere sanitar. De aceea, și această comună din Valea Hășdatei s-a convins că apa trebuie furnizată permanent în gospodăriile și instituțiile din comună, printr-un sistem unitar de distribuție a apei și standardizarea sistematică a consumului pentru locuitorii din cele șapte sate ale localității.

Astfel, s-a proiectat un sistem centralizat de alimentare cu apă, o uzină de apă, care este o realizare minimală pentru dezvoltarea satelor noastre. La aceasta a contribuit și lipsa acută de apă în Turda, după distrugerile celor două apeducte romane, iar în orașul reședință de județ nu mai existau fântâni cu apă de băut, toate erau cu apă sărată. Orban Balasz menționează că pe întreg teritoriul orașului nu existau decât două fântâni cu apă bună, una lângă podul Arieșului, tot din Arieș filtrată prin nisip și una pe țărmul drept al văii Radiș „lângă mănăstirea Ordinului Franciscanilor, numită "Fântâna ucigașă (Gyilkos Kut), probabil că acolo în jurul fântânii, fiind pădurile mari, a fost ucis cineva în apropierea fântânii.

Chiar dacă nu aparține teritorial Companiei de Apă "Arieș", aflăm dintr-un document din 1908, găsit în parohia Bisericii Ortodoxe din satul Stejeriș, de o cerere a unui consilier local. Aceasta era adresată protopopului ortodox din Turda, iar Consiliul Local din Stejeris, ia decizia în 1928 (prin ședințele din 3 aprilie și 2 mai 1928) de a vinde proprietatea comunei unde se află un izvor. Petentul nemulțumit motivează cererea sa astfel: "vânzarea acestui loc este păgubitoare în interesul comunei, deoarece cu timpul acest izvor, care se află pe locul în cauză se poate canaliza atât în interiorul comunei cât și în exteriorul comunei pentru alimentarea cu apă a comunei și a vitelor locuitorilor din comună".

Deși poate fi considerat o problemă minoră, relatarea arată grija pentru o sursă de apă potabilă în folosul comunității și a membrilor săi.